

DATOS IDENTIFICATIVOS

Lingua e literatura: Galego

Materia	Lingua e literatura: Galego			
Código	O05G110V01505			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Filoloxía galega e latina			
Coordinador/a	Lantes Vitoreira, Xesús			
Profesorado	Gutierrez Izquierdo, Jose Ramon Lantes Vitoreira, Xesús			
Correo-e	xelavi@edu.xunta.es			
Web				
Descrición xeral	A especialidade de Grao de Educación Infantil esixe que o futuro docente posúa un dominio amplo en diversos aspectos da lingua. Ademais do dominio lingüístico, que se supón, preténdense unha formación en literatura e sociolingüística. Os obxectivos desta materia son, pois, lingüísticos e literarios. A disciplina está concibida para profundar en coñecementos lingüísticos non impartidos en cursos anteriores (literatura, historia da lingua e lingua e sociedade) para fornecerlle ao alumnado os rudimentos necesarios para a comprensión e análise de textos literarios prosísticos e / ou poéticos.			

Competencias de titulación

Código	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovela nos estudantes
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B6	Capacidade de xestión da información
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B13	Razoamento crítico
B14	Compromiso ético
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Adaptación a novas situacións
B17	Creatividade
B18	Liderado
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes
B20	Iniciativa e espírito emprendedor
B21	Motivación pola calidade

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
1. Comprender os principios básicos das ciencias da linguaxe e a comunicación	A1 A3	B1 B3 B8
2. Favorecer as capacidades de fala e escrita.	A1 A3 A6	B1 B3 B7 B11 B13 B15 B16 B17 B20
3. Coñecer e dominar as técnicas da expresión oral e escrita para mellorar as competencias orais e escritas e, especialmente, para mellorar a redacción de textos académicos.	A1 A3	B1 B2 B3 B9 B15 B16 B17
4. Falar, ler e escribir correcta e adecuadamente en galego.	A1 A3	B1 B3 B13 B15 B16 B17
5. Coñecer os diferentes rexistros e usos da lingua	A1 A3 A11	B1 B3 B12 B13 B14 B15 B16 B17 B18 B19
6. Coñecer as liñas xerais da historia da lingua galega.	A1 A3	B1 B3 B12 B13 B14 B15 B16 B17 B18 B19 B20
7. Coñecer os rudimentos teóricos para analizar a relación entre lingua e sociedade.	A1 A3 A5	B1 B2 B3 B7 B9 B13 B14 B15 B16 B17

8. Coñecer a situación lingüística mundial multilingüe e multicultural.	A1 A3	B1 B2 B3 B6 B7 B8 B12 B13 B14 B15 B16 B17 B18 B19
9. Afrontar situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multilingües.	A1 A3	B1 B7 B8 B12 B13 B14 B15 B16 B17 B19
10. Relacionar a situación lingüística de Galicia coa situación lingüística mundial.	A1 A3	B1 B2 B3 B6 B7 B8 B12 B13 B14 B15 B16 B17 B19
11. Coñecer a situación legal, a normalización e a normativización do galego.	A1 A3	B1 B2 B3 B7 B8 B12 B13 B14 B15 B16 B17 B19
12. Fomentar a eliminación dos prexuízos lingüísticos tanto da escola como da sociedade.	A1 A3	B1 B7 B8 B9 B11 B12 B13 B14 B15 B16 B17 B19 B20

13. Coñecer a tradición oral e o folclore.	A1 A3	B1 B3 B9 B11 B12 B13 B14 B15 B16 B17 B19
14. Adquirir formación literaria.	A1 A3	B1 B2 B3 B7 B8 B13 B15 B16 B17 B21
15. Comprender o feito literario.	A1 A3	B1 B2 B3 B13 B14 B15 B17 B21
16. Coñecer os rudimentos do comentario de texto (narrativo e/ou poético).	A1 A3	B1 B2 B3 B8 B9 B12 B13 B14 B15
17. Coñecer a historia da literatura galega para saber contextualizar os textos que se comenten.	A1 A3	B1 B2 B3 B7 B8 B11 B12 B13 B14 B15 B16 B17
18. Aplicar os conceptos lingüísticos e literarios á análise da realidade galega atendendo á súa especificidade.	A1 A3	B1 B2 B3 B7 B9 B12 B13 B14 B15 B16 B21

Contidos

Tema

1. Historia da lingua	1.1. A formación da lingua galega. 1.2. O galego na Idade Media. 1.3. Os Séculos Escuros. 1.4. O século XIX. 1.5. O século XX.
2. Lingua e sociedade	2.1. A linguaxe e a comunicación. Características esenciais da linguaxe. 2.2. O estudo da lingua. A Lingüística e a Gramática. A Sociolingüística e a Socioloxía da Linguaxe. 2.3. Unidade e variedade da lingua galega. 2.4. Lingua oral e lingua escrita. Didáctica da pronunciación e da ortografía. O desenvolvemento da escritura. 2.5. A situación lingüística no mundo: diversidade versus uniformidade. 2.6. Os xuízos de feito versus os xuízos de valor. 2.7. Os prexuízos lingüísticos: definicións e algúns exemplos. 2.8. Linguas hexemónicas e linguas minorizadas. 2.9. A relación entre estatus de lingua e poder político-económico. 2.10. Os ámbitos de uso do galego: ensino, medios de comunicación, igrexa, administración, etc. 2.11. As linguas de comunicación internacional versus as linguas ameazadas. 2.12. Distinción entre comunidade lingüística e comunidade política. 2.13. Principios legais para a recuperación das linguas ameazadas. Personalidade e Territorialidade. 2.14. Linguas en contacto: o caso galego. Bilingüismo e diglosia. 2.14.1. Definicións. 2.14.2. Precisións conceptuais sobre a diglosia. 2.14.3. Interferencias lingüísticas derivadas do contacto entre linguas. 2.15. A normalización e a normativización. 2.15.1. Precisións terminolóxicas. 2.15.2. A situación legal do galego. 2.15.3. A normativización.
3. Tradición oral e folclore	3.1. A literatura popular de tradición oral. 3.2. Da literatura da tradición oral á tradición escrita de autor.
4. Literatura	4.1. Breve historia da literatura galega. 4.2. A Especificidade da literatura galega. 4.3. O comentario de texto. 4.4. A linguaxe e a literatura.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Resolución de problemas e/ou exercicios	25	35	60
Traballos tutelados	14	31	45
Sesión maxistral	15	26	41
Outras	1	3	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	Corrección de actividades iniciadas na aula. Orientacións sobre os criterios para a elección de traballos que deben realizar. Aclaración de todas as dúbidas que expoña o alumnado. Exposición de traballos.
Traballos tutelados	Elaboración de textos (poético, narrativo, ensaio, dramático) e comentario de textos: relato, poesía, teatro e ensaio. Orientacións sobre a metodoloxía que deben empregar. Aclaracións e dúbidas. Orientacións sobre as lecturas obrigatorias.
Sesión maxistral	Exposición teórica dos contidos do temario e orientacións dos traballos que o alumnado debe realizar durante o curso. Aclaracións sobre as cuestións do temario explicado e resolución de dúbidas e cuestións dos estudantes.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
--------------	------------

Sesión maxistral	Resolución de problemas: Os alumnos disporán de atención personalizada tanto nas horas de titoría como nas horas de traballo nas aulas. Traballos tutelados: Orientación sobre os comentarios literarios, libros de lecturas e calquera outra actividade persoal. Os estudantes disporán de atención personalizada tanto nas horas de titoría como nas horas de traballo nas aulas. Sesión maxistral: Aclaracións relativas ao programa, a algún tema explicado na aula ou a calquera dúbida referida á actividade desenvolvida.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Resolución de problemas: Os alumnos disporán de atención personalizada tanto nas horas de titoría como nas horas de traballo nas aulas. Traballos tutelados: Orientación sobre os comentarios literarios, libros de lecturas e calquera outra actividade persoal. Os estudantes disporán de atención personalizada tanto nas horas de titoría como nas horas de traballo nas aulas. Sesión maxistral: Aclaracións relativas ao programa, a algún tema explicado na aula ou a calquera dúbida referida á actividade desenvolvida.
Traballos tutelados	Resolución de problemas: Os alumnos disporán de atención personalizada tanto nas horas de titoría como nas horas de traballo nas aulas. Traballos tutelados: Orientación sobre os comentarios literarios, libros de lecturas e calquera outra actividade persoal. Os estudantes disporán de atención personalizada tanto nas horas de titoría como nas horas de traballo nas aulas. Sesión maxistral: Aclaracións relativas ao programa, a algún tema explicado na aula ou a calquera dúbida referida á actividade desenvolvida.
Probas	Descrición
Outras	

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Resolución de problemas e/ou exercicios	Traballo orixinal Asistencia e participación	30
Traballos tutelados	Elaboración dos tres comentarios (narrativo, teatro, poesía). Elaboración de catro textos persoais: poesía (soneto), narrativa (conto), teatro (escena), e ensaio (carta ao director....) Lectura de tres libros	30
Sesión maxistral	Exame final. Asistencia e participación	40
Outras	Realización de exames	0

Outros comentarios sobre a Avaliación

Orientacións ao alumnado

O exame final será obrigatorio para todos/as. O mínimo acadado nesa proba para poder sumar as notas obtidas nos traballos de curso é de 3.5 puntos.

Os traballos teñen entre si unha forte relación, de aí que para poder sumar as notas dos traballos é obrigatorio realízalos todos.

O alumnado que non asista a clases terá que realizar o exame final de toda a materia e obter, como mínimo, un cinco nesa proba final.

As actividades/competencias /probas non superadas durante o cuadrimestre poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo, manténdose as puntuacións previamente conseguidas.

A segunda convocatoria consistirá un exame teórico-práctico. A cualificación mínima: 5.

Bibliografía. Fontes de información

Beltrán, V., **A Cantiga de Amor**, Vigo: Xerais,

Brea, M. e Lorenzo Gradín, P., **A Cantiga de Amigo**, Vigo: Xerais,

Casany, D., Luna, M. e Sanz, G., **Enseñar lingua**, Barcelona: Graó,

Gutiérrez Izquierdo, R., **Lectura de nós. Introducción á literatura galega.**, Vigo: Xerais,

Lanciani, G. e Tavani, G., **As cantigas de Escarnio**, Vigo: Xerais,

López Casanova, A., **El texto poético. Teoría y metodoloxía**, Salamanca: Colegio de España,

López Casanova, A., **Diccionario metodolóxico de análise literaria. I A poesía**, Vigo: Galaxia,

Marchese, A. e J. Forrdellas, **Diccionario de retórica, crítica y terminoloxía literaria**, Barcelona: Ariel,

Mariño, R., **Historia da lingua galega**, Santiago de Compostela: Sotelo Blanco,

Meléndez Cabo, M. e Vega Vázquez, I., **Guía para o estudo da lírica profana galego-portuguesa**, Santiago de Compostela: Centro Ramón Piñeiro,

Monteagudo Romero, H., **Estudios de sociolingüística galega**, Vigo: Xerais,

Ninyoles, R., **Estrutura Social e Política Lingüística**, Vigo: Ir Indo,

- Noia Campos, C. (2005), "**O conto de tradición oral**" en **Xornadas Internacionais de Cultura e Tradición**, A Coruña: Asociación cultural Canle,
-
- Rodríguez Baixeras, X, **Bos tempos para a lírica. A xeración de 80**, Coruña: Espiral Maior,
-
- Rodríguez Fer, C., **Comentario de textos contemporáneos**, Vigo: Xerais,
-
- Tarrío Varela, A., **Literatura galega. Aportacións a unha historia crítica**, Vigo: Xerais,
-
- Tusón, J., **Mal de linguas**, Santiago de Compostela: Positivas,
-
- Vilavedra, D., **Historia da literatura galega**, Vigo: Galaxia,
-
- Vilavedra, D., **A narrativa galega na fin de século**, Vigo: Galaxia,
-
- Villanueva, D., **El comentario de texto narrativo: cuento y novela**, Madrid: Nostrum,
-
- VV. AA., **Literatura galega. Século XX**, Vigo: Edicións A Nosa Terra/ A.S-P.G.,
-
- VV.AA., **Historia da literatura galega**, Vigo: Edicións A Nosa Terra/ A.S-P.G.,
-

Gramáticas e manuais

- Álvarez, R., Monteagudo, H. e Regueira, X.L. (1986): **Gramática galega** Vigo: Galaxia
- Álvarez, R. e Xove, X. (2002): **Gramática da lingua galega** Vigo: Galaxia
- Freixeiro Mato, X. R. (2002 - 2006): **Gramática da lingua galega I, II, III** Vigo: A Nosa Terra
- ILG/RAG (2004): **Normas ortográficas e morfolóxicas do idioma galego** Santiago de Compostela: ILG/RAG
- Regueira, X.L. (1998): **Os sons da lingua** Vigo: Xerais

Dicionarios

- Carballeira Anllo, X. M^a (coord.) (2009): **Gran Dicionario Xerais da Lingua** Vigo: Xerais
- Fernández Salgado, B. (coord.) (2004): **Dicionario Galaxia de usos e dificultades da lingua galega** Vigo: Galaxia
- Santamarina, A. (dir.) (2003): **Dicionario de dicionarios, Versión 3** A Coruña: Fundación Barrié de la Maza

Historia da lingua e Lingua e Sociedade

- Appel, R. e Muysken, P. (1996): **Bilingüismo y contacto de lenguas** Barcelona: Ariel
- Baker, C. (1997): **Fundamentos de educación bilingüe y bilingüismo** Madrid: Cátedra
- Costas, X. H. (coord.) (2009): **55 mentiras sobre a lingua galega** Ames: Laiovento
- Fernández Rei, F. (1991): **Dialectoloxía da lingua galega** Vigo: Xerais
- Freixeiro Mato, X. R. (2006): **Lingua, nación e identidade** Ames: Laiovento
- Monteagudo, H. (1999): **Historia social da lingua galega** Vigo: Galaxia
- Moreno Cabrera, J. C. (2000): **La dignidad e igualdad de las lenguas** Madrid: Alianza
- Núñez Singala, M. (2009): **En galego, por que non? Contra os prexuízos e as simplificacións sobre a lingua galega** Vigo: Galaxia
- Xunta de Galicia (2005): **Plan xeral de normalización da lingua galega** Santiago: Xunta de Galicia

Literatura

- Anderson Imbert, E. (1992): **Teoría y técnica del cuento** Barcelona: Ariel
- Díez Borque, J. M. (1978): **Comentario de textos literarios. Método y práctica** Madrid: Playor
- Gómez Sánchez, A. e Queixas Zas, M. (2001): **Historia xeral da literatura galega** Vigo: A Nosa Terra
- Rodríguez Fer, C. (1989): **Poesía galega. Crítica e metodoloxía** Vigo: Xerais
- Rodríguez Iglesias, F. (dir.) (2001): **Galicia. Literatura XXXII, XXXIII, XXXIV** A Coruña: Hércules edicións

Literatura popular

- Blanco, D. (1992): **Poesía popular de Galicia** Vigo: Xerais
- ----- (1994): **Historia da literatura popular galega** Santiago de Compostela: Universidade

- Ferro Ruibal, X. (1998): **Refraneiro galego básico** Vigo: Galaxia
- Noia Campos, C. (2002): **Contos galegos de tradición oral** Vigo: Nigratea
- Requeixo, A. (2002): *A literatura galega de transmisión oral* en **Moenia 8**, pp. 209 - 221

Didáctica

- Cassany, D. (1993): **Reparar la escritura. Didáctica de la corrección de lo escrito** Barcelona: Graó
- Gabinete de Estudio para a Reforma Educativa (1992): **Deseño Curricular Base. Educación Primaria** Santiago de Compostela: Xunta de Galicia / Consellería de Ed.
- Medrano, C. L. (1994): **50 xogos de lingua** Vigo: Xerais
- Muñoz, B., Sarmiento, M. e Alonso, S. (2004): **Expresión escrita** Vigo: Xerais
- Rodari, G. (1999): **Gramática da fantasía** Pontevedra: Kalandracca
- Serafini, M^a. T. (1994): **Cómo se escribe** Barcelona: Paidós

Algúns recursos na rede:

- <http://www.edu.xunta.es>
- <http://www.culturagalega.org/arquivos/cdsg/loia>
- <http://www.cirp.es>
- <http://www.bvg.udc.es>
- <http://www.aelg.org/Centrodoc/mainPage.do>

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Educación: Novas tecnoloxías aplicadas á educación infantil/O05G110V01103

Didáctica da lingua e a literatura infantil/O05G110V01404

Lingua e literatura: Español/O05G110V01507

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Antropoloxía: Pensamento e cultura/O05G110V01401

Aprendizaxe das ciencias sociais/O05G110V01601

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Lingua e literatura: Galego/O05G110V01505

Outros comentarios

A ficha persoal do alumno coa foto debe entregarse na primeira semana de curso.
